

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni colectorii.

Nr. 15.

Brasiovu 1. Augustu 1873.

Anulu VI.

Sumariu: Ioanu Corvinu de Hunedór'a. (Urmare.) — Cultur'a scientifica la turci si la crestini de in resaritu. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Contribuiri pentru fondulu academiiei.

Ioanu Corvinu de Hunedór'a,

originea, genealogi'a, faptele sale imortali.

(Urmare.)

A cincea batalia. Victori'a cea mai noua inferbentase atátu de multu pe óstea confederatiloru, in càtu multi dein ei cerea cá se fia comandati a lua strimtorile cu asaltu. Ioanu Corvinu crediù, cá multi alti generari si barbati de statu, cá este bene a folosí cineva momentele de entusiasmu ale armatei si decise, cá se incerce a lua strimtorile dela turci. Spre acestu scopu se luara tóte mesurile necesarie. Strimtórea dein Balcanu care se credea a fi de cea mai mare importantia, turcii o numea Snain, care se ramuresce in duoe parti, una spre apusu care era fortificata si strimtata mai multu prin mana omenésca, éra alt'a spre resaritu, care se dice Islad séu Zlatitia dela unu riuletiu ce pórtá acelasiu nume; acésta se dice si „Pórt'a lui Traianu,“ éra turcii o numescu Scula-Derbend, adeca Pórt'a-de apa. Sultanulu Murad dispusese fortificarea acelu locuri prin petrii mari si multime de arbori; ii vení inse in ajutoriu si frigulu cu nea destulu de mare, preste care turcii aruncasera apa de cu sér'a, pentru cá se inghiatie preste nópte si asia se se faca lunecusiu periculosu. Asia s'a si intemplat. Vendiudu Corvinu acelea preparative ale turciloru, a desperatu de a strabate dein duoe parti, si asia s'a marginitu a incerca se incongiure pe turci si se'i scótia dein acelea positiuni tari. Incercarea se facù. La inceputu confederatii petrunsera pàna la unu punctu órecare pe munte in susu, taliara anteposturile turcesci, detera inse preste unu precepissu, preste unu abissu fiorosu, de unde numai cu pericolulu vietiei aru fi potutu inainta mai departe. Corvinu comanda de-asupra acelu locu nesce tunuri, care se tragu in susu cu mare greutate. De aci incepe se dea in turci. Dara Ali-beg care avea comand'a in acelu tempu, demandà turciloru cá se se lungésca pe fóle si asia se traga in confederati. Cunoscundu Corvinu cá acea batalia de munte nu póte se aiba nici-unu resultatu, isi retrase trupele de pe la diverse puncte si descense cu ele in vale, fóra cá se fia impetítu (atacatu) de turci, carii nici cá esira dein positiunile loru, ci lasara pe Corvinu cá

se'si asiedie óstea in castre. Acésta batalia avù totusi atáta folosu, cá turcii vedienduse atacati de càtra crestini pàna si in positiunile loru cele mai tari, in strimtori si pe piscuri de munti, au inceputu se aiba respectu multu mai mare de braciiale popóraloru dein Daci'a si Pannoni'a, ei, carii mai inainte s'au fóstu dedatu a trece p'intre muntii Serbiei si ai Transilvaniei, pe la Vulcanu, Pórt'a-de feru, Turnu-rosiu, Temisiu cá si de preambulare, éra acumu isi adusera amente, dupace fusesera batuti in Carpati, cá nu mai sunt siguri nici in Balcanu.

Acésta impregiurare facea pe Corvinu cá inca totu se mai insiste pentru continuarea campaniei. Cardinalulu Iulianu si Georgie Brancovicu era totu de opiniunea lui Corvinu, éra anume Georgie se obligá a mai da 100 mii de galbini ajutoriu, numai se'si védia scápáta tier'a sa de turci. Regelui inse i s'a fóstu uritu cu totulu si nu mai voliá se scia de perseverantia; óstea inca incepù se murmure, éra érn'a devení atátu de aspra, precumu in Bulgari'a se intempla fórté raru. Asia se decise inchiaierea campaniei si retragerea in patria. Turcii ne aflandu nimic despre cele decise in castrele confederate, observara deintru odata, cá óstea dein Daci'a si Pannoni'a s'a departatu; temenduse inse éراسi de vreo cursa, nu cutediara a o urmari, ci stetera pe locu pàna ce s'au convinsu cá aceea s'a retrasu in adeveru, éra atunci plecara pe urm'a ei, inse fóra altu resultatu, decâtu cá se intemplá loviri usióre intre avangardele turcesci si intre ariergardele confederate. Intr'aceea confederatii ajunsera la nesce locuri baltóse, baracióse, coperité cu nea, éra de alta parte era unu codru desu. Pàna se'si aléga directiunea ce i s'ar fi parutu mai buna, óstea turcesca ajunse pe cea crestinesca, talià dein ea pe mai multi si preste pe vreo optudieci. Atunci Corvinu se intórcé éراسi asupra turciloru si dupa una batalia scurta, ii face se stea éراسi pe locu, mai preste si vreo 180 dein éi. Acésta ar fi a siesea batalia. De aci incolo confederatii ajunsera neturburati pàna la Alb'a (Belgradu) in Serbi'a, lasara inse multe predi, pe care nu le mai potea aduce cu ei, éra una parte mare dein bagagiu o arsera. Dupa unu repausu de câteva dile óstea trecù Danubiulu, éra regcle, Corvinu, Georgie Brancovicu, Nicolae de Uilacu si alti mai multi co-

mandanti mersera dreptu la Bud'a, unde li se facu receptiune triumfale, óresicumu imitatiune a triumfulorilor dein antic'a Roma, precumu o descrie Bonfiniu pe largu. In fruntea processionei triumfale era crucea, in urm'a ei se aducea trofeele séu semnele de triumfu, arme, flamure, patru mii de captivi, intre carii 13 comandanti; pe urm'a acestora multime de calugari, apoi regele descultiu, insocitu de magnatii tieriei si urmatu de óste. In baseric'a Santei fetióre se tienù Te Deum laudamus, éra trofeele se asiediaza in aceeași baserica, in care mai tardú s'au adaosu mai multe cadre, in care se vedea zugravite faptele bellice ale càtoruva generari, éra mai alesu ale lui Ioanu Corvinu. Deintre generarii cei mai de frunte au fostu numai patru ungureni, anume Nicolae de Uilacu, Simionu Paloczi, Sim. Czudar, Emericu Marczali; deintre poloni totu patru, adeca Petru Szkoczyn v. cancellariu, Petru Schamotuli, Paulu Voicniczki, Ioanu Tarnow; deintre slavii meridionali afdra de Georgie despotulu Serbiei a fostu boieriulu Georgie Marnavich. Generarii romanesci au remasu in patria loru, n'au mersu la Bud'a.

Asia campani'a cea lunga, dein Bulgari'a, intreprenta in Iuliu, inceputa inse abia in Nov. alu an. 1443, s'a finitu in Februaru 1444. Ios. Teleki face casu fórte mare dein acésta campania in acelu sensu, cà elu adscrie tóte victoriile si tóte folósele trase dein aceea numai virtutiei militare, numai eroismului magiariloru; elu inse uita si acilea ceea ce singuru, de repetite-ori adeveresce prin mai multe citate, cu ce greutate nespusa se induplecá magiarii cei adeverati si anume nobilii a esí la bataia afdra dein patria, apoi cumu Ioanu Corvinu isi avea óstea sa propria inrolata dein provinciile in care se aflá elu cá voda si cá comandante; in fine uita Teleki, cà magnatii unguresci candu au alesu pe Vladislau de rege, au cerutu dela poloni limpede si respicatu, cá se'i apere in contra turciloru, precumu 'iau si aparatu in adeveru, pentrucà polonii pe langa tóte alte vitiuri mari ale loru, sunt recunoscuti in totu decursulu istoriei de ostasi multu mai buni, mai bravi, mai eroici decátu magiarii. Dara Teleki volise a remané consecente: in ochii sei, Ioanu Corvinu inca era magiaru, prin urmare óstea sa intréga trebuea se fia tótu magiara.

Folosulu campaniei celei lungi a fostu fórte mare, pentrucà a infrantu barbar'a trufia a turciloru si a constrinsu pe Sultanulu Murad cá se inchiaia pace cu Ungari'a; meritulu inse celu mai mare a fostu si in acestu casu alu lui Ioanu Corvinu cu óstea sa, apoi alu lui Georgie Brancoviciu, alu ajutoriulu romanescu, bohemu si polonescu, in fine si alu renumitulu Georgie Castriota numitu de turci Scanderbeg séu Iskender-beg, carele cá domnu in Epiru si anume in cetatea Croia, toema pe atunci avea bataliile cele mai crunte cu turcii si asia prin acelea'i ocupá si distragea, cá se nu'si póta concentra tóte poterile in contra óstei confederate. Ungurii dein

Ungari'a participasera la campani'a cea mare numai cu atàta óste cu care amu vediatu mai susu cà au esitu càtiva magnati, cumu si cu una parte a óstei proprie regesci, pe càtu aceea era unguréna, cà-cu una parte dein trensa era polóna.

Dupa triumfu regele Vladislau donà lui Ioanu Corvinu duoe dominie mari, Cucevo si Branicevo, in semnu de recunoscintia a nouelor sale merite.

In anulu 1443. Ioanu Corvinu au avutu si una bucuria in famili'a sa. In acestu anu la 27. Martiu s'a nascutu in Transilvani'a la Clusiu alu duoilea filiu alu seu, carui i s'a datu, numele Mateiu si carele mai tardú se facu rege alu Ungariei, renumitu de curagiu, de scientia si de amórea sa pentru dreptate. Pana in dilele nóstre se mai arata cas'a in care s'a nascutu Mateiu, de si aceea trecu prin multe prefaceri in cursu mai bene de 400 de ani. Acea casa fusese pe atunci a unui sasu, carele o dedese de locuintia familiei lui Ioanu Corvinu, pe càtu tempu elu petrecea la Bud'a si mai alesu in campulu sangelui, departatu dela ai sei.

VI. Incercari de pace. Preparative bellice. Inchiaiere de pace. Amu ajunsu in viétia lui Ioanu Corvinu si in istori'a tempului seu la una epoca, carea ar merita érași cá se fia tractata multu mai pe largu si mai pe de plenu, decátu suntemu noi in stare de a face la locul acesta.

Faim'a victoriiloru lui Ioanu Corvinu strabatuse la tóte popórale europene si le interbentasera in contra turciloru intru atàta, càtu se audiá dein tóte tierile dorinti'a de a estermina pe turci, séu celu pucinu a'i scóte dein Europ'a in Asi'a. Acuma, dupa atàtea victorii castigate, toti poltronii voliá se tréca de eroi, dein gurile toturoru ómeniloru buni de pléca fuga, carii au remasu frumosielu pe a casa, audiai cuvente de lauda: Amu invinsu, amu infrantu si umilitu pe turci; noi acestia, noi ungurenii. Acuma ti se parea cà toti se prepara cá se ésa dein nou asupra turciloru. Totu asia se portá si popórale straine. In primavér'a anului 1444 venira deputati dela càteva staturi, dela Spani'a, Angli'a, Franci'a, Burgundi'a, Veneti'a, Mediolanu (Milanu), Genu'a si dela Pap'a. Anume italianii se spariesera de candu turcii ocupasera si insul'a Zante si amerintiá cu incursiuni pana pe la Rom'a si mai departe. In fine venira si deputatii nefericitulu imperatu bizantinu Ioanu Paleologos, care mai era imperatu inca numai cu numele, pentrucà afdra de Constantinopole cu territoriulu seu abia mai remasese ceva sub domni'a lui. Atátu de greu cadiusera grecii bizantini pana in acelea timpuri. Cu tóte acestea, bietulu Paleologos promittea regelui Ungariei prin deputatii sei, cà déca acesta va reincépe batai'a cu turcii, elu inca va esí asupra loru „cu tóta poterea sa.“ Totu asia promittea si pap'a Eugeniu cà va sarí in ajutoriu cu bani si cu flotta, pe care o va tramite in Dardanele, precumu si cà va indupleca si pe republicele Genu'a si Veneti'a si pe principele Burgundiei cá se dea óste asupra mo-

hamedaniloru. Alti domnitori tramisera junelui rege Vladislau dein capulu locului gratulatiuni bombastice, incuragiari cá se scótia pe turci dein Europ'a, éra de ajutoriu nici vorba.

Vladislau respunse la toti acei gratulanti destulu de bene: Ve multiamescu. Eu pentru persón'a mea sunt applegatu se antepunu folosulu christianismului la folosulu meu particulariu si alu patriei; eu inse sunt datoriu se ascultu si voturile consiliariloru mei, atátu aceloru dein Poloni'a, càtu si aceloru unguresci. In adevèru cà Vladislau a si adusu la consiliu si la dieta cestiunea reinnoirei campaniei. Consiliarii poloni au fostu indata dela inceputu cu totulu in contra unci campanii noue, éra argumentele loru era destulu de tari. Ei pretendea totu-odata, cá dupa absentia asia lunga, regele comunu se mai mérga si la Poloni'a, se siédia si acolo, se ingrijésca si de afacerile acelu statuu. Nu asia Georgie Brancoviciu; elu plangea si rogá pe rege, cá se si continue victoriile, se scótia pe turci cu totulu dein Serbi'a si Bulgari'a, éra anume cetatile serbesci se le ia dein manile lui. Ioanu Corvinu la inceputu inca era pentru reinnoirea campaniei bellice, dein cauzele care ne sunt cunoscute. Dein toti inse cardinalulu Iulianu isi facea de capu cu extraordinari'a sa insistèntia si incordatiune de a duce pe tóta lumea in bataia asupra turciloru. Si fiindu-cà in 24. Maiu 1442, adeca cu duoi ani inainte, apucase a se inchiaia in conciliulu (sinodulu) dela Floren'a asia numi'a uniune basericésca intre resariteni si apuseni, cardinalulu Iulianu mai aducea si acestu argumentu dicundu, cá pap'a s'a obligatu a da greciloru ajutoriulu celu mai efficace in contra turciloru, a'i scapa de ei, prin urmare trebue se si tiena parol'a, pentrucá grecii se nu aiba cuventu de a repasi, adeca de a infrange pacea basericésca inchiaieta la Floren'ti'a. Nici Iulianu nici pap'a nu vedea, cà voliendu ei se scape de turci pe grecii bizantini, nu facea mai multu, decâtu luptá pentru unu cadavru imputítu de mai multu tempu, cumu si cà in cursu de atáti seculi grecii s'au fostu dedatu asia de multu cu mohamedanii, in càtu loru le era multu mai indemana a conversa si a negocia cu acestia, decâtu cu apusenii, precumu ii vedemu pàna in dio'a de astadi. Preste acestea, pàna in a. 1444 unu mare numeru de greci s'au fostu taliatu impregiuru si au imbraciosiatu religiunea lui Mahomed. Dupa tóte acestea, in consiliulu de statuu se decise conchiamarea dietei pe la inceputulu lui Aprile. Intr'aceea totusi lui Ioanu Corvinu i s'a commisu, cá pentru ori-ce casu se adune óste, se reintregésca regimentele, inse, bene se insemnamu si acilea, nu pre spesele Ungariei, ci pe spesele sale si ale lui Georgie Brancoviciu. 31 mii de galbini dedese Corvinu dein banii sei la preparativele campaniei trecute, éra acumu avea se scótia totu dela se-ne si spre acelasiu scopu preste 60 de mii. Va intreba cineva, cà de unde avea Ioanu Corvinu atáti bani. Ii-avea dela veniturile Transilvaniei si ale Banatului,

apoi dela multimea comuneloru romanesci, pe care le prossedea elu si famili'a sa cá toti boierii, cu dreptu feudalisticu.

In totu tempulu càtu a decursu bellulu in Bulgari'a, oligarchii remasi acasa, desbinati precumu scimu, in duoe partite, au petrecutu totu in certe si in batalii merunte. Dupa reintórcerea lui Vladislau s'au reinceptu negociatiuni intre elu si intre imperatulul Fridericu, unchiulu miculu Ladislau posthumu. Dupa multe si ferbenti dispute, in fine prin midiolocirea cardinalulu Iulianu s'a inchiaietu abia in Martiu unu armistitiu, inse numai pe duoi ani, adeca pe unu tempu in care se credea óresi-cumu cà se va ajunge scopulu cu scóterea turciloru dein Europ'a. Credèntia fórte vana acésta. In diet'a ce se adunase pe Aprile, indata la inceputu se escà una cërta religiósca dein cele mai nebuñesci. Intre membrii dietei era si hussiti, éra in fruntea loru faimosulu Ioanu Giskra bohemulu. Pasa-mi-te cà cardinalulu Iulianu ridicà protestu si cerù cá Giskra si celilalti hussiti se fia dati afóra din dieta. Se scolà inse serbulu Franco Tallotiu boieriu dela Bosni'a si reinfruntà fanaticismulu lui Iulianu dicundu: Nu ne-amu adunatu aici cu scopu cá se disputamu despre dogmele si riturile basericesci, nici despre primatululu papei, ci ne-amu adunatu cá se aparamu christianismulu preste totu in contra osmaniloru cu armele si cu braciile nóstre, éra nu cu vorbe si cu dispute seci. Se lasamu disputele religióse pentru alte ocazioni, éra acumu se ne armamu barbatesce. Pe bohemi (cechi) se nu i suparamu, pentrucá ei sunt soldatii fórte buni, si in campani'a dein anulu trecutuu inca au participatu deintre cehi crutiati mai multi cá dein ori-care alta natiune. Atunci cardinalulu nu a scosu pe hussiti deintre soldatii catholici, nu 'ia remisu acasa, precumu ar volf elu se se intemple cu acesti membrii ai dietei; nu 'ia scosu, ci 'ia insemnata cu cruce si le-a plaitu soldulu dein banii papei, pentrucá se si verse sangele in contra turciloru. Adunarea ascultà cu placere cuventele lui Tallotiu, si hussitii remasera pe locu.

Totu cu acea ocaziune si mai inainte de a se apuca diet'a de afacerea principale pentru care se adunase, s'a mai intemplatu unulu dein cele mai mari scandaluri publice. Magnatulul Pancratiu de St. Nicóra, domnu alu fortaretiei si dominiulu Saçoltia dein Ungari'a superioare, cunoscutu in tóta tíer'a cá unulu deintre lotrii si banditii celi mai terribili, avuse impertinenti'a de a veni si elu la dieta, insocitu de mai multi banditi carii stá in soldulu lui. Poporulu infuriatu, ne mai asteptandu implinirea formeloru, le facu processu fórte scurtu si i spenditurà pe toti. Numai Pancratiu scapà de furci, fu inse prinsu, ferecatu in lantiuri si aruncatu in carcere pe viétia. De altu mentrea chiaru si faimosulu Giskra era p'ací se o patia, dara s'a intrepusu insusi regele, l'a scapatu inse numai nóptea si cu vestimentele scaimbate.

Acestea si alte casuri numeróse au convinsu pe

diet'a tierei, cã mai înainte de a se ocupa cãtu de pucinu cu bellulu turcescu, este de necessitate imperativa a regula pre cãtu numai s'ar potea afacerile interne, a reinfrena anarchi'a si tôte talchariile publice si a restaura securitatea. Spre acestu scopu s'au si votatu in 18. Aprile una lege de 16 puncte fôrte interesante, pe care au juratu regele Vladislau, apoi si Georgie Brancoviciu despotulu serbiloru; Laurentiu Hedervari palatinulu, Ioanu Corvinu si Nicolae de Uilacu voivodi, cumu si multime mare de alti aristocrati le-au corroboretu cu sigillele loru*).

Dupa-ce s'au luat acelea mesuri pentru securitatea interna, diet'a trecu si la cestiunea unei campanii noue asupra turciloru. Dupa cãte urme scrise au remasu dein acea dieta, sã crede asia, cã dẽca nu toti membrii, de siguru inse maioritãtea nu mai voliã se scia de unu nou bellu turcescu. Insusi regele dorea fôrte, cã in locu se mai bata alte tieri, se'si vedia pe mama-sa si pe fratienii sei, se indestulẽsca si drẽpt'a cerere a poloniloru de a mai petrece si in patri'a lora. Intr'aceea cardinalulu Iulianu ajutatu de ambasadorulu Venetiei si alu Burgundiei, cumu si de cãtiva magnati unguresci, carii se temea cã regele nu se va mai reintôrce dein Poloni'a, se pusera cu gur'a pe rege si pre toti membrii dietei si atãta le mai vorbira, pãna candu au induplecatu pe rege cã se nu mẽrga la Poloni'a, ci se plece in acelasiu anu ẽrasi asupra turciloru. Dara ce se vedi, candu veni lucrulu la frangerea pãnei, deintre magnatii tierei nici uniculu nu se decise a esi la bataia; numai trei archierei, si anume slavaculu Simionu de Rozgon archiepiscopu de Agria si cancellariu regescu, Ioanu dela Oradea si Rafailu dela Bosni'a promissera a esi cu banderiele loru. Multimea ceea-lalta a privilegiatiloru (boieri, boieranasi) imitã pe oligarchi si remase pe la casele sale. Diet'a dein partea sa mai facu inca numai atãta, cã decretã una contributiune noua, asia numita subventiune sãu subsidiu bellicu, dein care se se pãta platã soldulu óstei, care era se fia compusa numai dein prea modesta óste a regelui, dein a lui Ioanu Corvinu si a lui Georgie Brancoviciu, dein bataliõnele sãu banderiele celoru trei archierei si dein cruciatii pe cari'i inolã Iulianu si'i platea dein subventiunea ce adunã dela episcopi si calugari. Pap'a Eugeniu nu 'ia tramisu asta-data bani, pentrucã 'i trebuea lui insusi sume mari la infientiarea unei flote italiene compusa dein vreo 70 de galere si destinata a intra in Dardanele.

(Va urma.)

*) Acea lege dein 1444 s'a descoperitu fôrte tardiu, si anume unu esemplariu in archivulu statului Ungariei si altulu in monasteri'a dela St. Martinu totu in Ungari'a. Iosifu Kovachich o a publicatu intrãga in Monumentis legislationis veteris, si in Silloge Decretorum. Iosifu Teleki o da in estrasu, in 16 articlii.

Cultur'a scientifica la turci si la crestinii dein resaritu.

Dupa trecerea turciloru in Europ'a, locuitorii Daciei si ai Pannoniei au venitu curendu in contactu cu acelu poporu asiaticu. Imperiulu grecescu bizantinu era multu mai putredu si grecii dein secolulu alu 14-lea multu mai miserabili, decãtu se pãta pune obstacule turciloru, ba tocma dein contra, ei insii stasiiati in partite, chiamã pe turci in ajutoriu unii in contra altora, cã pretendenti la tronu, sãu si dein alte cause. Altii greci fruntasi trecea la legea mohamedana, precumu au fostu generalii Chiesu Michali, Evrenos, gubernatoriulu dela Brusa si altii multime. Destulu cã armele turcesci au petrunsu mai antaiu pãna la Istru, dupa aceea pãna in Carpati, ẽra mai tardiu tocma si pãna la Vien'a. Asia vene cã istori'a Daciei si a Pannoniei stã in legatura destulu de strinsa cu istori'a imperiului turcescu, ba inca asupra partiei celei mai mari dein Daci'a mai are óresicare influentia si pãna in dio'a de astadi. Multime de parti dein istori'a nãstra remanu cu totulu neintielese fãra ajutoriulu istoriei imperiului otomanu, ẽra dein terminii si nomenclaturele turcesci si arabice cãte obvinu in respectivele documente, ai potea compune unu vocabulariu maricellu. Intr'aceea noue ne place se insultamu pe turci la totu passulu si la tãta ocasiunea de barbari. Credu cã nu ar strica se ne tragemu odata sam'a, se inchiaiemu asupra „barbariei“ unu computu exactu intre noi, adeca crestinii cu mohamedanii, grecii, nemtii, ungurii, slavii, dacoromanii cu turcii, se vedemu care dein toti amu fostu mai cultivati si care mai barbari pãna înainte cu vreo 150 sãu 200 de ani. Acẽsta inse ar semnifica, cã volimu se scriamu istoria culturei acestoru popãra, ceea ce nu este de umerii nostrii, nici cã corresponde la spatiulu acesta. Scopulu ce ne propuseramu aci este ẽrasi numai a da lectoriloru nostrii ocasiune de mediatu asupra unei cestiuni fôrte seriõse. Asia ne marginimu numai la unu punctu dein istori'a culturei, adeca la literatura si scientie, ẽra aci inca vomu avea a face mai multu numai cu turcii, pentrucã pe ei ne place a'i numi barbari.

Multi europeni mai sunt de opiniune, cã doctrinele Islamului, adeca ale religiunei mohamedane, nu s'aru potea impaca nici decumu cu cultur'a scientifica. Profetulu loru inse a disu: „Toti credentiosii se caute scienti'a.“ Asia dara islamulu n'a interdisu scientiele, ci dein contra le-a recomandat, le-a impusu; ceea ce a interdisu elu cã si alte multe religiuni omenesci, a fostu numai, cã se nu se invetie nimicu ce ar fi in contra dogmeloru sale. Dupa cãte s'au comprobatu pãna aci prin istoria, dupa aceea chiaru prin esperienti'a tempului nostru, islamulu se pãte impaca cu scientiele celu pucinu in acelu gradu, in care se suferã la unu locu dogmatic'a romano-catolica sãu dogmatic'a greco-rusẽsca cu scientiele. Scie tãte lumea, la ce in florire frumõsa ajunsesera

scientiele sub domni'a chalifloru arabi preste totu pe unde se intendea potestatea loru. Dara se scie si mai multu, cà ori-unde arabii au dusu dogmele loru, dein Arabi'a pàna in Spani'a, pàna in Turcestanu si Indi'a, preste totu ei au infientiatu si scóle, si bibliotece, au incuragiatu literatur'a si au premiatu opere cunoscute de bune, éra pe ómenii invetiati 'iau avutu in onóre multu mai mare decâtu ii avusera vreodata popórale europene germane si slave. Asia s'a intemplantu, cà si turcii adoptandu religiunea mohamedana in locul vechiei loru idololatrii, cu aceea le venira dela arabi si dela persani pe langa mosiee (baserice), scóle, professori, bibliotece. Adeveratu cà totu arabii le mai adusera si monasterie (Tekiie), calugari (Dervisi) cu egumeni (Siech), sechastrii séu eremiti, pe carii ei numescu Baba séu Dede si Abdale, adeca parente séu tata, cu carii vení si fanatismulu cu superstitiunile si cu multime de minciuni curiöse; dara au mai patit'o si altii cá turcii. Asia e in lume: reulu vene alaturea cu benele. Cu tóte acestea, nici fanatismulu, nici fatalismulu turcescu nu a mersu asia departe cá se dica: Credenti'a in Allah si in Mohamed e totulu, invetiatur'a si scienti'a nu este nimicu. Numai calugarii greci dela monasteriele dein *αγιος Ορος* iti respundu, candu ii intrebi de scóle si bibliotece: In lumea ceealalta, la judecat'a cea de apoi nu vomu fi intrebati de ceea ce amu invetiatu si ce amu sciutu pe acésta lume, ci numai de aceea ce amu facutu, de faptele nóstre. Dara bene: care sunt faptele vóstre? — Postulu si rogatiunea, este respunsulu loru; respunsu bunu pentru calugari; dara milliónele de popóra, barbati si femei, n'au nici-decumu pofta de a se calugarí toti si tóte. Lumea pe-catósa are trebuintia de invetiatur'a fórté multa. Acestu adeveru ilu cunoscu si dervisii mohamedaniloru; de aceea ori-cátu sunt ei pentru persón'a loru de trantori si perde-véra, nici-odata nu le-a trecutú prin capu cá se céra dela moslimi numai fapte, nu si invetiatura. Inse care sultanu s'ar fi uitatu in gur'a loru, precumu se uitá tandalele de imperáti grecesci in gur'a calugariloru. Dela inceputulu domniei loru, turcii au avutu scóle, bibliotece si ómenii invetiati. Este fórté de multu, adeca de pe la an. 1340, de candu turcii asiediati prin poterea armelor in tienu-turile si cetatile grecesci Pergamos, Nicomedi'a, Nice'a si Brusa, monasteriele grecesci le-au prefacutu in monasterie mohamedane, inse bene se insemnamu, cu adaosu de scóle. Inca dein dilele lui Urchan turcii avea la Nice'a si Brusa una specie de universitate (Medrese), acésta dein urma fundata de unu mohamedanu invetiatu Lala-Siahin cu mari spese, date lui la dispositiune de sultanulu in urmarea unei mari victorii*). Pe langa acea universitate s'au infientiatu totu in acelea tempuri mai multe scóle mici,

*) Universitatile de inainte cu 3 si 4 sute de ani s'aru putea compará camu cu gimnasiale deinainte de 1848. Totu destulu pentru acelea tempuri.

atátu in Brus'a, càtu si in alte cetati si in muntele Olimpu pe la unele monasterie, de unde au esitu mai multi ómenii invetiati, precumu an fostu Siechi, primul poetu romanticu alu turciloru, Vasi Ali, unu bunu poetu liricu, Albestami si Alsenari, duoi juristi renumiti. Vreo optu-dieci de ani mai tardíu, adeca in dilele sultanului Mohamed I. si ale imperatului Sigismundu, scólele turcesci, scientiele si literatur'a loru inaintasera asiá de multu, in càtu ei se potea mesurá in acestu respectu cu ori-care poporu europénu, si intrecea departe spre ess. pe magiari, bulgari, serbi, romani, muscali. Theologi'a cu jurisprudenti'a, poesi'a cu retoric'a, tocma si medicin'a inflorea la turci in acelea tempuri, pre candu la popórale crestine deintre Balcanu si Carpatii Pannoniei nu era cunoscute nici dein nume, si pe candu acestea necumu se scia de bibliotece, dara nu avea de locu nici scóle, afóra numai de unele prea pucine monasterie, care inse era facute numai pentru calugari, nu si pentru alte classi de ómenii. Pe la 1450, adeca la mórtea lui Murad II., era la Brus'a unu professoriu (Muderris) betranu, carele avea trei fili si trei nepoti, toti professori. Totu pe atunci era si alti mari invetiati (Molla), precumu Jekan, Chisrbeg, Siucrullah, Mohamed dein Efesu, fratii Crimers s. a., dela carii au remasu mai multe carti teologice, juridice, astronomice etc. Sub infricosiatulu Mohamed II. cuceritoriulu Constantinopolei scólele si bibliotecele turcesci s'au inmultitu si perfectionatu preste tóta asteptarea. Optu scóle inalte a fundatu acelu sultanu numai in Constantinopole si le-a dotatu fórté bene; mai tardíu infientiá alte optu scóle langa mosie'a edificata de elu. Acelea scóle avea si internate, in care studentiloru li se dá si nutrementu. In acelea scóle se invetiá: Grammateca, Sintaxe, Logica, Metaphisica, Philología, Tópica, Stilistica, Retorica, Geometria si Astronomia. Studentii carii absolvea cu lauda, se numea Danismende, cumu amu dice, baccalaureati, dein carii apoi se alegea professori si docenti pentru alte scóle. Éca, ce n'au facutu grecii, au facutu turcii, firesce, nu pentru greci, decâtu numai pentru turci si pentru toti càti trecea la religiunea loru. Essemplulu sultaniloru era imitatu de veziri si de pasi in alte parti ale imperiului; invetiatii turcesci era in mare onóre, si dela functionari se cerea cá se aiba invetiatura. Pàna in dilele lui Baiezyd II. (mortu 1512) turcii ajunsesera asia departe, in càtu avea collectiuni de carti, mai alesu in limbele arabica, persana si turcésca, nu numai pe la tóte scólele mai mari, ci si mai multi privati, precumu functionari inalti si generari, professori si demnitari basericesci isi aduná carti, dein care formá bibliotece, care pe acelea tempuri era considerabili. Asia Mueieddin, auctoriulu generale alu armatei, omu de altumentrea cu mare avutía, avea una biblioteca de siepte mii volume, adeca asia de mare, precumu astadi nu mai affi nici-una in Constantinopole. Acelu Mueieddin era unu amicu mare alu poetiloru si poetesseloru (turcii

avea si unele femei poetesse). Siesedieci juris consulti renumiti se aflá pe atunci in imperiulu turcescu, carii toti avea bibliotece mai mari ori mai mici. Precumu alti càtiva predecessori ai sei, asia si Baiesid II. aratá mare liberalitate (darnicia) càtra ómenii cei invetiati, inca si càtra cei straini, déca era renumiti in scientie. Lui Giami, carele a fostu ultimulu poetu persanu classicu, ii dá Baiesid, câte una miie de galbini subventiune annuale, éra persanulu Devani, juriconsultu mare, tragea dela elu câte cinci sute de galbini pe anu. Insusi Baiesid frate-seu Gem si filiu-seu Corcud era literati si compunea poesii. Alti trei fili ai lui, Aalemsiah, Abdallah si Ahmet inca conversá fórte bucuros cu ómeni literati, ii invitá la sene, ii incuragiá si ajutá*).

Sultanulu Suleimanu I., carele a dominatu intre anii 1520 si 1566, adeca toema in epoch'a cea mai critica pentru Europ'a, isi castigá dela orientali cu totu dreptulu numele de mare. Acelu sultanu a inaltiatu pe turci la culmea poteréi si a gloriei nu numai prin arme, ci si mai virtosu prin vigorós'a favorare a literaturéi si a mai multoru ramuri de scientie. Acelu monarchu mohamedanu a meritatu titlu de Mecenate in sensulu celu mai nobile alu cuventului. Despre gradulu in care s'au cultivatu scientiele matematice la turci in dilele lui Suleimanu, marturisescu nu numai multele mósiee si scóle infientiate cu spelele lui si cu ale unui mare numeru de turci primati, ci si minunatele apeducte, poduri, corabii sel. Scientiele juridice inaintasera sub Suleimanu asia de parte, in càtu sub elu s'au facutu si collectiunea de legi prin eruditulu Molla Ibrahim dela Haleb, carele a codificatu acea collectiune, de care se tienu turcii pàna in dio'a de astadi, precumu se mai tienu si ungunii in mai multe respecte de codicele lui Verböczy, contemporanu alu lui Ibrahim. Pe atunci toti barbati de statu ai turciloru si parte buna deintre functionari trebuea se fia legisti. Alaturea cu Ibrahim rivalisá in scientiele theologice si juridice duoii mufti, anume Chemalpasiasadé si Ebusuud, unii enciclopedisti, anume Tasköprisadé, apoi Hafis Adsam, frate-seu Mustafa, rivalulu acestuia Sealin Gelsadé, persanulu Lari, care a scrisu una istoria universale, renumitul grammaticu si dogmaticu Birgeli, unu feliu de Petrus Canisius alu mohamedaniloru. Biografii turci numera vreo duoe sute de juriscon-

*) In imperiulu austriacu pàna sub absolutismulu celu mai recente ómenii cari trecea de literati, era fórte despretiuti, pusi sub supraveghiare politienésca in totu cuprinsulu imperiului, cá una classe de ómeni càtu se póte de periculós'a, cá propagatória de idei subversive. Era interessantu candu la intrebarea cine este cutare, ti se respundea strimbandu dein gura si dein nasu: „Er ist so ein Literat, so ein Federfuchser, so ein Agitator, so ein Gelehrter, so ein unruhiger Kopf!“ Si ce vi se pare, cà pe nemti incepusera a'i maimutí intru acésta inca si unii functionari romani. Ce e dreptu, uneori si literatii isi facu de capu cu teorii de celea invetiate dela cei morti, candu voliescu se le applice cu tempu fóra tempu la cei vii.

sulti de ai loru, dein càti au vietuitu pe tempulu lui Suleimanu I., éra dein aceia vreo cincidieci sunt cunoscuti si cá scriptori.

Pe tempulu aceluasi sultanu posesia se aflá in cea mai frumós'a in florire. Insusi sultanulu cu patru fili ai sei Selim, Mustafa, Baiesid si Gihangir citea cu multa placere producte poetice, ba inca si compunea ei insii. Celu mai illustru poetu alu turciloru era pe atunci Abdul-Baki, pe carelu numea principe, rege, imperatu, sultanu, chanu alu poesiei lirice, éra cu Baki rivalisá Montenebbi si Hafis. De altumentrea biografii mai numera alti vreo duoe sute de poeti. Pàna si unii generali, precumu nefericitulu Mohamed-Arslan-pasia, fostu gubernatoriu in Bud'a*), vesirii Gemali si Siems Ahmed si marele vesiru Piri-pasi'a se renumerá intre poeti. Mai in scurtu, in secolulu alu 16-lea turcii rivalisá in literatura si in scientie cu italianii si cu alte popóra apusene dein cele mai inaintate. Totu sub Suleimanu I. s'au reformatu si scólele preste totu, amelioranduse si platile profesoriloru asia, precumu pe atunci nu se vedea nicairi in Europ'a. Asia de ess. la optu gimnasia dein Constantinopole directorii (Muderris) avea câte 50 asprii = 1 galbinu pe di, éra la patru gimnasia infientiate de nou, câte 70 asprii. Preste acésta professorii era scutiti de contributiuni, éra avcrite loru aparate pentru ori-ce casuri de confiscatiuni. Multu a facutu Suleimanu pentru scóterea dein barbaria si cultivarea turciloru si a toturoru càti au trecut la religiunea lui Mohamed, éra successorulu seu Selim l'a imitatu pe elu. Acumu dara cine se va mira vediendu dein istoria, cu ce repedime s'a intensu poterea turciloru preste tiri si mari? Nu era numai forti'a brutale, ci era si scienti'a, cu care turcii se ajutá in planurile loru cu atátu mai multu, cu càtu parte mare dein popórale subjugate de ei séu despretiunea cu totulu scientiele, precumu magiarii, slavii, éra prin acestia dein mare nefericire daco-romanii, séu cà le cultivá ici coela numai in suprem'a necessitate si numai cá de specula, precumu facea grecii, éra de cultivarea limbei nationale nu'i pasá la nici unulu dein acelea popóra, precumu le pasasera arabiloru, persiloru si turciloru.

Va observa cineva, cà circa dela 1600 incóce decadiendu successive poterea turciloru, au decadiutu si scientiele la densii. Asia este; intr'aceea cauzele acestei decadentie nu facu astadi obiectulu cercetariloru nóstre. Totusi observamu ací numai atáta, cà turcii pe terrenulu literaturéi si alu scientieloru n'au perdutu nimicü dein càtu au avutu, ci numai n'au inaintatu alaturea cu popórale europene meridionali si apusene, care au apucatu pe deinaintea loru. Cu totulu alte intrebari aru merita se ne punemu noi la loculu acesta.

Pre cardu arabii, persanii si turcii facea pro-

*) Strangulatu in Aug. 1566 la Siklos in Ungari'a, pentru cà comissese mari erori strategice.

gresse in scientie cá si popórale europene meridionali si apusene, pentru ce stá pe locu popórale christiane dein Europ'a orientale si septemtrionale?

Pre candu sieicii, dervisii, muderii si toti ulemalii turcesci rivalisá intru infientiarea de scóle si bibliotece si intru tienerea de disputatiuni publice intre professori, cu calgarii apuseni, cu augustinianii, dominicianii, franciscanii, 'carmelitii, iesuitii si cu protestantii, pe atunci cu ce'si petrecea calgarii greci, bulgari, serbi, daco-romani, ruteni, muscali etc.? Cumtá vené cá pe urm'a celora se vedu productele literaturéi si ale scientiei cu miile, éra pe urmele acestora abia cu diecile? Unde sunt scólele si unde bibliotecele vechi ale calugariloru greco-resariteni? Care a, fostu aceea potere demonica ce a retienutu pe acestea popóra cá se remana inca si in urm'a turciloru? Cuvente care s'au produsu si auditu pàna acumu spré a escusa ignorantia si totu intunereculu in care au orbecatú acelea popóra, nici decumu nu sunt de ajunsu. Cu totulu airea trebue se fia reulu.

Sed malum malorum est hoc, quod non cognoscimus malum in malo.

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romàni (valachi).

(Urmare.)

1459. App. D. Tr. T. VI.

Duoi vaivodi ai Transilvaniei carii functioná deintru-o data (buna óra cá consulii in Rom'a), tienusera dieta in tíera. Cu aceea ocaziune capitululu dela Alb'a-Iuli'a reclama dominiulu romanescu Lupsi'a cá possessiune a sa, care 'iar fi fostu rapita de altii. Vaivodii dau in acésta causa mandatu statutoriu.*)

Amicis eorum reverendis Conventui ecclie de Clusmonostra Sigismundus de Sarthwan, et Johannes Ffarkas de Zerdehel Waywode Transsylvany amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis venerabilis capituli ecclesiae albensis quomodo quedam possessio Walachalis eorum Lupsa vocata cum ejusdem pertinentiis intra veras metas possessionum ejusdem Capituli Abrugbanya, et Byzere vocatarum adjacen: in comitatu de Thorda existen. nunc apud manus alienas habita legitima recaptivatione, et sibi ipsis statui factione plurimum indigerent, super quo (reliqua juxta stilum solitum mandati statutorii.) Presentes vero propter Sigilli nostri carentiam Sigillo precedentium Vice-Wajwodarum Transylvan. ex liberatione Regnicolarum fecimus consignari. Datum in Kapolna feria secunda proxima post festum sacratissimi corporis X-ti anno domini. Millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Originale in Arch. K. Monostorien.

*) Amu vediutu mai susu, cá Lupsi'a fusese donata unei familii private. Care va fi avutu dreptu, aceea familia, séu capitululu? Cautandu bene, nici unulu dein pretendenti. Red.

Copia in Arch. Gubern. Tomo IV. Transumtorum Conventualium p. 175.

Mathiae I. Privilegiales pro Szászvárosiensibus.

1459. C. D. T. III. p. 245.

Confer. Supl. C. D. T. IV. p. 69.

Privilegiu datu sasiloru dela Orasteia, cá se fia reincorporati la ceealalta sasime sub jurisdictiunea comitelui sasescu, si se fia scutiti de servitiulu usitatu a se face pe la fortificatiuni si cetati. Regele Mateiu dá Orasteiei acestu documentu pe temeliulu unui altu documentu remasu dela tata-séu Ioanu in favórea acelei comune, care pàna atunci era obligata cá se faca si ea servitiuri publice militari si de fortificatiuni pe la fortaretiere regesci, séu pe la fortificatiunile dela marginile tíerei, precumu facea buna óra unu mare numeru de comune romanesci marginene.

Nos Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus per praesentes, quoniam nos circumspectos, et providos, Judicem, Juratos, ceterosque Cives, et hospites nostros in Szászváros, et ejus pertinentiis commorantes, ex certis literis quondam Ill. Dni Joannis de Hunyad Genitoris nostri charissimi, coram nobis in specie exhibitis, in omnibus jurisdictioni septém Sedium Saxonicalium, et praesertim Judicis, et Judicatus Comitis Cibiniensis subjacere agnovimus expresse, pro eo nos eosdem cives, et hospites, a servitio quorumlibet Castrorum, quibus forsitan ipsi antecederent indebite compulsi, et attracti fuerant penitus sequestrando, pristinae eatenus Jurisdictioni duximus committendos et adnectendos. Quocirca vobis fidelibus nostris Castellanis hujusmodi Castrorum nostrorum psentibus et futuris praesentium notitiam habituris, firmiter comittimus et mandamus, quatenus visis praesentibus, a modo in posterum antefatos Judicem, et Juratos, ceterosque Cives nostros in Szászváros et ejus pertinentiis commorantes ad nulla servitia circa praedicta Castra nostra facienda arctare, et compellere, ipsosque eatenus propria in persona, rebuspue et bonis eorumdem quibusvis impedire, molestare, sive quemlibet damnificare praesummatis, nec sitis ausi modo aliquali. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Zegedini fer. 6. prox. p. test. B. Priscaae V. et martyr. anno Dni. 1459.

Fragment: edidit Eder in Felmer: p. 247. ex apographo.

Testimonium Capituli Ecclesiae Transilvanicae.
Super inita inter Nobiles, Siculos, et Saxones unione de anno 1459.

Supp. C. D. T. IV. a. p. 55. usque 63.

In acestu anu pe la finea lui Novembre s'a tienutu in Transilvania la oppidulu Medeasiu una dein dietele cele mai memorabili, in care nobilii si magnatii, secuii si sasii prin ai loru primati au reinnoitu confederatiunea facutu intre ei mai antaiu la a. 1437. Documentulu ce contine aceea uniune noua, a emanatu dela capitululu canoniciloru dein Alb'a-Iuli'a, carele inca a fostu representatu prin deputati alesi la aceea dieta, la care se aflá de facia si episcopulu Mateiu. In acestu documentu Tran-

silvani'a se numesce de repetite-ori regatu, Regnum. Acésta dieta dela 1459 se mai distinge de adunarea dela 1437 inca si prin acea impregiurare, cá regele Mateiu tramisese in Transilvani'a unu comissariu alu seu plenipotentente in persón'a lui Ioanu de Labathlan, comite alu secuiloru si alu Temisiului. Acestu instrumentu de uniune stà dein siepte puncte, formulate cu multa repetitiune de vorbe, care in essenti'a loru coprindu: 1) Jumentu pe credenti'a christiana, cá ori ce se va decide in acea dieta (universitas, congregatio), confederatii voru observa cu sanctitate. 2) Aparare vigorósa si reciproca a totororu prerogativeloru si privilegiuriloru câte au fostu in stare de a'si castiga aristocratii, secuui si sasii pâna atunei. 3) Ori-cine ar cutedia se calce séu se infranga acésta legatura séu confederatiune, se fia combatutu si infrantu de cátra toti confederatii cu poterca armeloru. 4) Se recunósce cá in acelea tempuri regatulu Transilvaniei (Regnum hoc totum Transilvaniense) era supusu dela fórte dese turburari interne; confederatii isi promitu si aci ajutoriu reciprocu. 5) Acestu conclusu séu decretu lovesce de-adreptulu in regele Mateiu prin aceea, cá interdice strinsu confederatiloru, cá ori-candu regele ar tramite in Transilvani'a magnati séu functionari inalti de ai sei in calitate de comissari (nuncii), nici-unulu se nu cutedie a se apropia si a'i intempina, séu a face cu ei causa comuna, nici a'i ajuta cá se scótia dein tiéra virtualii séu alte impositae. 6) Se decide cá ori-candu aristocratii feudali si primatii secuiloru aru fi constrinsi a fugi de fric'a turciloru séu de a poporului resculatu, sasii se'i recépa pe ei cu familiile si cu averile loru in cetatile sasesci, de unde apoi se ésa cu totii armati, spre a combate pe inemiciu dein afóra. 7) Ori-care deintre confederati ar calca acestea decisiumi, se cada sub asia numit'a pedépsa capitale, se'si pérda tóte averile si dreptulu de hereditate, éra capulu lui in casu de a fi ucisu, se fia platitu numai cu trei denari*).

Capitulum Ecclesiae Transilvaniae, omnibus Christi fidelibus, tam praesentibus, quam futuris, praesens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod dum his superioribus diebus proximis, in dominica puta, qua Inclytae virginis Catharinae annum celebratur festum, Nuncio mag-nifico Regiae Majestatis Joanne de Labathlan Teme-siensi et siculorum comite, inde et super variis, plu-ribusque, et magnae importantiae rebus, et negotiis paulo ante superveniente, credentiali duntaxat facul-tate suffultus, quorum occasione et praetextu, propter rerum ipsarum seu legationum, sed et nuncii praefati

*) Consecenti'a confederatiunei acesteia fu deocamu-data rebelliunea crunta dela 1467 pornita asupra regelui Mateiu prin iniciativ'a sasiloru sub conducerea comitelui loru anume Roth, prochiamarea lui Ioanu voda (de sancto Georgio) de rege, apoi infrangerea si sugrumarea fiorósa a acelei rebelliuni prin regele Mateiu, care alergase pâna la Clusiu cu óstea sa. Caus'a cea mai de aprópe a rebelliunei au fostu unele impositae, care se platea in Ungari'a, la care inse privilegii dein regatulu Transilvaniei acumu cá si alte dati, nu voliá se se supuna odata cu viéti'a. Sasii mai era catraniti asupra familiei Corviniloru inca si dein caus'a Bistriitei, care i se donase ei de cátra regii pre-decessori, éra acumu Mateiu o donase unchiului seu Selageaau. Sasiloru le cadea fórte amaru cá se se védia vreunu membru alu corpului loru nationale cadiutu in conditiuni feudali. Fórte frumósa virtute civile si nationale acésta; tocma pentru acésta inse cu atátu era mai scárnavu, candu sasii conspirá cu oligarchii si cu toti feudalii in contra poporului, candu le ajutá cá se'lu sugrume, candu ei insii, adeca cetatile loru, amblá cu capulu ruptu, cá se'si castige donatiuni, iobagi, sclavi, robi, sub pre-teste de nimicu.

Red.

majestatis Regiae celebriorem, prout res ipsae, et legationes, ac magnificentia ipsius nuncii expectabant, expeditionem egregia, spectabilique, nec non strenua et agili, atque circumspéctissima universitate tota nobilium, ac Procerum, siculorum quoque omnium generum, nec non Saxonum sedium singularum septem, totius partis hujus, seu Regni Transilvaniensis, in, seu ad oppidum Megyes in unum pariter, conveniente, et generalem faciente congregationem. Reverendo etiam in Christo Patre, et Domino Matheo Episcopo Transilvano, Domino et Praelato nostro dignissimo, personaliter ibidem existente, ac statutis fassionibus, et dispositionibus, ut infra, nominibus, et in personis universitatis nobilium, siculorum, et saxonum totius partis Transilvaniae, factis, quoad omnes earundem sensus, clausulas, et articulos, consensum, et assensum, sponte, et libere praebente, praesentibus etiam ibidem venerabilibus Dominis Gotthardo praeposito nostro, nec non Nicolao de Kikelew, et Dominico de Doboka archidiaconis fratribus, et concanonice nostris, nostra Capitulari auctoritate per nos pleno cum mandato illac deputatis, et transmissis. Egregii, spectabiles, ac strenui, et agiles, nec non circumspéctissimi viri Johannes filius Dionisii de Illye, Ladislaus de Folth, item Martinus de Nagylak et Andreas Chyko de Veresmoth, nec non Jacobus magister Civium, et Johannes Herold, et alter Johannes Bogathy jurati cives civitatis Cibiniensis pro se in personis propriis, ac universitate totius Communitatis singularum nobilium, pro totaque Communitate omnium trium generum singularum sedium siculorum, nec non Saxonum omnium Regalium, in, et sub septem ac duabus sedibus saxonicalibus nihilominus, quam Civitatibus Brassoviensis, et Colosvár, earumdemque contractis Districtibus et pertinentiis ubilibet constitutorum, et commorantium nominibus, et in personis, cum literis procuratorum dictorum nobilium, sigillo vice vajvodarum praecedentium sigillatis, in nostram personaliter venientibus praesentiam, et eisdem coram nobis comparentibus, fassum existit per eosdem conformiter, et relatum in primo articulo in hunc modum: quod ipsa tota ac universalis communitas nobilium, siculorum, et saxonum omnium, subinsertas suas ordinationes, dispositiones, et statuta, quae communi firma perpetuitate, fixaque stabilitate ac vi plene irrevocabiliter perdurarent ea omnia et singula quae ipsa universitas tota deliberatione matura in praenotata congregatione seu conventione generali sub firma sinceræ fidelitatis coronae sacrae Regni Hungariae semper observanda confidentia ordinassent, statuissent, egissent, et decrevissent, et ut infra, fixo proposito, et perseveranti animo conclusissent, secundum suas modificationes, et distinctiones infrascriptas, fide ipsorum Christiana Deo, et dictae coronae sacrae debita mediante, tenerent, observarent, et inviolabiliter persequerentur, et constanter persisterent in eisdem. Secundus articulus fassio-nis per eosdem factae is est, quod ipsi omnes et

singuli nobiles, siculi, et saxones, tota quoque eorum universitas, et communitas adunata, volenti animo et intendente, prout et velle decet eorum, ac prolium, et posteritatum suarum tranquilliori statu, et comodo uberiori, paceque prosperiori, et nihilominus rerum et bonorum suorum praeservatione pacifica, omni qua possunt efficacia perspicacius providere, in eorum ob hoc omnibus, et singulis praerogativis, libertatibus, et privilegiis antiquis, olim per eorum praedecessores non sine laboriosissimis servitiis acquisitis, ac obtentis, quoad omnes ipsarum libertatum, et privilegiorum suorum articulos, clausulas, et modificationes voto parili ac voluntate unanimi libere persistere, perseverareque, et permanere promisissent atque assumpsissent, imo assumserunt, et polliciti sunt coram nobis fide eorum, ut supra, Deo debita mediante. Hoc Tertio articulo notanter adjecto, quod si qui, vel quis ex ipsis, et aliis quispiam accolarum, incolarumque, sive forensium, contra hoc foedus unionis, pari voto, consensuque et assensu, unanimi fidei pacto, ut praefertur, firmatae infringere, et se insidiosae, ac alias quocumque exquisito colore opponere, et haec nostra superius, interiusque tacta niteretur, et attemptarent in toto vel in parte, ex tunc praenominatae nobilium, sicularum, et saxonum universitates se coadunantes simul. et semel nullo discrepante, contra talem contrariantem, seu unionis, concordiaeque, et dispositionis huiusmodi confaederatae pactum rumpere, et infringere praesumentem, seu praesumentes consurgere, ejusque versutias brachio forti conterrere, ac deinde in defensionem et sublevamen oppressi, seu oppressorum intendere teneantur, et accelerare. Quartus istae fassionis est articulus: quod cum Regnum hoc totum Transilvaniense nedum partialiter, sed et universaliter importunitatibus, noctisque vexationibus agitetur, variisque rebus adversis, inopinatisque vastationum impetitionibus undique conquassatur, et casibus atteritur inpraetermissis asperrimis statuissent porro, ac disposuissent, pari et unanimi singulorum voto, quod si adversa aliqua, oppressio, neque, aut nociva impedimenta quaevis, praedistinctis partibus nobilibus, scilicet, aut siculis, vel saxonibus seorsim seu particulariter, sive communiter emergi contingant, et evenire in posterum per quoscumque, ex tunc partes ipsae in alterutrum, puta nobiles siculis, et siculi saxonibus, nec non Vajvodis ipsorum ac comitibus sicularum, ac eorum vices gerenti, item Capitaneis per universitates praefatas, ad hoc constitutis, et deputatis, suas quasvis impetitiones, injurias, adversiones, ac quorumcunque nocuitorum tunc ingruentium casus innotescere, significare, intimare, et notificare teneantur, et debeant, quibus sua serie sic, ut praefertur reintimatis, et significatis, statim die octava notificationis huiusmodi, mora, protolerationeque, ac dissimulatione, et occasione omni posttergata, in oppressi, seu oppressorum, qui tunc foret adiutorium et succursum secundum rei exigentiam potenti virtute venire praeproperent, ac adesse

debeant celeriter, et teneantur. Fassio quinta articulata haec est: quod dum, et quando, seu quotiescunque lapsu temporum Regalis Excellentissima Serenitas nuncios seu Legatos suos, prout supra opportunitate quavis ingruente, ex suis Baronibus, seu Magnatibus partes ad istas, seu Regnum hoc Transilvaniense transmitteret, et exstiterit transmissura, tunc huic tali nuncio Regio potenti, et ejus coetui, nullas omnino ex nobilibus, sed neque ex siculis, aut saxonibus totius partis, seu Regni hujus cujuscunque conditionis, aut status sit, se adjungere debeat, seu quavis ratione, et invento colore eidem inhaerere, et dolose admiscere, ipsum quoque nuncium Regium, seu Baronem, inconsuetos, seu victualia inusitata, neve alias inusitatas quascunque inconsuetas exactiones novitate quavis inducta faciendi, petendi, et extorquendi inducere, informare, ac svasum reddere, seu securum facere praesumat, et attemptet. Articulus is Sextus subsequenter insertus est: quod quia demeritis, ut verisimile est, eorum exigentibus, jam jam inpraetermissis, immanium Turcarum crebrescentibus insidiis, spoliis, praedisque ac vastationibus variis, et aliis pervastationibus, undique exitalibus etiam per abductiones crebras parentum, liberorum, conjugum, fratrum, proximorumque eorum in captivitate perpetuam, et exequabilem, pro dolor, servitutem, nihilominus quam rerum omnium, et bonorum ipsorum depraedationes innumeras ad ultimum usque, et numero, et domesticis bonis essent, et forent admodum imminuti, praeterea nempe, quo deterius afflictiusque sufferentur, et paterentur, internis etiam guerrarum bellis, dissensionibusque, et acerrimis simultatibus, nec non inimicitias intestinis praecedenter attriti saepe numero exstitissent, et affligerentur in praesentiarum; horum equidem omnium consideratione perspicua volentes per omnia, et accuratius intendentes, prout et velle congruit, eorum reipublicae, et communi utilitati opportune efficacius providere, et viam tanti mali inopinati forti vallatione praeccludere, universali decreto statuissent, imo statuerunt, et disposuerunt irrefragabiliter pro semper observandum, quod nobiles et siculi, tam eorum propriis in personis, quam conthoralibus prolibus, orphanis, et viduis, rebusque cunctis ipsorum, et bonis ad civitates saxonicas, ac alias quascumque mallent munitiones, patulum semper obtineant ingressum, accedendique, intrandi, confugiendi, et ingrediendi tutelae et defensionis causa securam semper, absolutamque et pacificam facultatem habeant, et auctoritatem libertatis tali pacto, et conditione expressius subinsertis, quod nobiles ipsi, atque siculi universi, una cum saxonibus civitatensibus, sed et comprovincialibus singulis, omnium adversitatum, guerrarum, et inimicorum quorumcunque insultantium temporibus, secundum quod res ipsa exigit, belligerantium more armis resistentiae praecincti simul, et pariter campum egredientes, rabidis ipsorum inimicorum insultibus obviare, atque resistere, seque

eisdem strenue opponere debeant, et obligarentur, mutisque auxiliis se se protegere sint constanter adstricti. Tali, adjecta in hoc ultimo articulo, poena: quod si quis, seu quipiam partibus ex ipsis, scilicet: nobilibus, sicutis, et saxonibus status, dignitatis, conditionis, privilegii, et praeeminentiae cujuscunque sit, his praemissis omnibus superius articulatis, aut singulis praemissorum in toto, vel in aliqua ipsarum parte exquisito quovis colore, aut fictis adinventionibus, praesumptioneque seu dolo, sive temeritate, quibus motus, vel moti contravenire attemptarent, praescripta, modo quo supra, articulatum connotata, aut praeconnotatorum alterum in sui parte tota, vel singulari infringere molitur, tunc talis, seu tales refragatores, ruptores, contravenientes, atque de facto contrariantes summa capitali, rerumque omnium, ac bonorum suorum, et possessionum amissione eo facto sint plectendi, ipsorumque talium haeredes, et posteritates exheredati perpetuo habeantur, et exilio relegati, praeterea quoque homagium talis, seu talium refragatorum, et insultantium trium tantum modo denariorum simplicium valore exolvatur. Quibus quidem fassionibus, articulis, et suis modificatis, ut supra clausulis per praenominatos nobiles, sicutos, et saxones in eorum, ac totius universitatis nobilium, sicutorum, et saxonum hujus Regni personis et nominibus, ut praefertur, factis, iidem Literas nostras Privilegiales sigillo nostro communitas, sibi ipsis summe necessarias, per nos dari instantissime postularunt, quas nos eisdem, juxta eorum petitiones rationi consonas, sigilli nostri pendentis, et authentici munimine vallatas dandas duximus, et concedendas, in fidem et testimonium praemissorum. Datum feria secunda proxima ante festum Beatae Barbarae virginis anno Dni 1459. Venerabilibus, honorabilibusque, et discretis viris Gotthardo Praeposito nostro praenominato, Antonio Decretorum Doctore cantore, Mathaeo similiter Decretorum Doctore Custode, Emerico Archidiacono de Thorda Decano, caeterisque Canonicis dictae Ecclesiae Nostrae salubriter existentibus et devote.

Instrumentum hoc exstat in Tabulario Nat. Saxonicae Cibinii sub Nr. 206. juxta Eder de Initiis Saxonum p. 124; et juxta Eder in Schaeseo p. 214.

Fragmentum edidit: Schlötzer p. 56. 59.

Eder „de Initiis Saxonum“ p. 124.

„Verfassungs Zustand“ p. 58.

„Recht der Eigenthum“ p. 31.

Eder in Notis ad Felner: p. 149. 150 et 216

Eder in Schaeseo p. 214.

Vajda „az erdélyi polgári és magános törvény historiája p. 193. 198., ubi tamen annus 1456. male est appositus.

Kosa „de Vajvodis“ p. 98—103., ubi aequae annus 1456. male est appositus.

(Va urma.)

Nr. 155—1873.

Procesu verbale

Iuatu in siedinti'a lunaria a comitet. asoc. trans. tenuta in 8. Iuliu c. n. 1873 sub presidiulu dlui vicepresied. Iac. Bologa, fiendu de facia domnii membrii P. Manu, Bar. Ursu, I. Tulbasiu, P. Rosc'a, I. V. Rusu, dr. I. Nemesiu, dr. D. Racuciu, Const. Stezariu si I. Cretiu.

§ 71. Dn. cassariu presentéza conspectulu despre perceptele si erogatele asoc. pre restempulu dela siedinti'a comitetului dein 10. Maiu a. c. pâna la siedinti'a presente. Dein acestu conspectu se vede, cumu-cà in restempulu numitu s'au incassatu 1046 fr. 51½ cr., s'au erogatu 1270 fr. (Nr. prot. ag. 153, 1873.)

Spre scientia.

§ 72. Totu dn. cassariu presentéza conspectulu despre starea fondului academiei pre tempulu acestei siedintie, dein care conspectu resulta cumu-cà fondulu academiei are in proprietatea sa 10,707 fr. 50' cr. (Nr. prot. ag. 154, 1873.)

Spre scientia.

§ 73. Se raportéza in specialu despre banii incursi la fondulu asoc. dela siedinti'a comitetului dein 10. Iuniu a. c. pâna la siedinti'a presenta, si anume:

a) Cá procente obvenitórie cu 1. Iuliu a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu convertite in argentu 77 fr. 70 cr. (Nr. prot. 144, 1873.)

b) Cá procente obvenitórie cu 1. Iuliu a. c. dupa couponii obligatiuniloru urb. trans. 866 fr. 63¼ cr. (Nr. 143, 1873.) ér dupa unu couponu dela una actia a drumului feratu, scaimbatu in bancnote 5 fr. 35 cr. (Nr. 148, 1873.)

c) Cá tacse de membrii ordinari si prenumera-tiuni la Transilvani'a 33 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 134, 135, 138, 141 si 147, 1873.)

Spre scientia.

§ 74. Asemenea se raportéza in specialu si despre banii incursi la fondulu academiei dela siedinti'a comitetului dein 10. Iuniu a. c. pâna la siedinti'a presenta, si anume:

a) Cá procente obvenitórie cu 1. Iuliu a. c. dupa obligatiunile urb. trans. 175 fr. 76½ cr. (Nr. 146, 1873.)

b) Cá procente obvenitórie cu 1. Iuliu a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu convertite, in argentu 12 fr. 60 cr. (Nr. 144, 1873.)

c) Prin dn. jude cerc. in Mocodu Toma Hontilla, s'au collectatu pre sém'a fondului academiei (si tramesu prin dn. redactoriu Iac. Muresianu) 50 fr. v. a. (Nr. 139, 1873.)

d) Cá venitu curatu dela un'a petrecere arangiata de tenerimea studiósá dein Clusiu (totu prin dn. redactore Iac. Muresianu) s'au tramisu 13 fr. v. a. (Nr. 139, 1873.)

Spre scientia.

§ 75. Dn. cassariu produce nescari documente, prin care se constatéza: a) cumu-cà aurulu si argentulu s'a scaimbatu cu bancnote in val. austr. cu

sum'a totala de 122 fr. 70 cr. (vedi actele Nr. 122 si 145, 1873): b) cumu-cà s'a cumparatu pre sém'a fondului academiei una obligatiune urb. trans. in valóre de 500 fr. cu suma de 382 fr. 87 cr. v. a. (Nr. 123, 1873.)

Se iea spre scientia.

§ 76. Dn. Ioane Piso, actuariulu comunei dein Sabesiu, aterne incóce protocolulu luatu in conferinti'a inteligentiei romane de acolo, cu ocasiunea essaminarei socotelor date dein partea comitetului arangiatoriu pentru primirea membriloru asoc. la adunarea gen. trecuta si cere, cá acelu protocolu se se trametia spre publicare la fói'a asoc. (Nr. 130, 1873.)

Dupa ce se perlese amintitulu protocolu, comitetulu in interesulu scopuriloru gen. ale asoc. dorindu a se informá mai detaliatu in obiectulu dein cestiune: afla a decide, cá directiunea si respective subcomitetulu despartimentului cerc. alu Sabesiului se se recerce, cá se faca incóce una relatiune essaeta despre titlul, sub cari au incursu cu acea ocasiune, diversele contribuiuri la comitetulu arangiatoriu, cumu si despre cuanturile aceloru contribuiuri si scopulu lor, alaturanduse si documentele respective, cá astfeliu se se póta pe deplinu lamurí cestiunea, inainte de a se decide in meritu asupra amentitului protocolu.

§ 77. Directiunea despartimentului cerc. alu Devei (VI.) aterne procesulu verbale alu siedintiei subcomitetului dein 27. Maiu a. c.

Dein amentitulu procesu verbale se vede, cumu-cà acelu subcomitetu, in siedinti'a sa pre langa alte afaceri curente, s'a ocupatu si cu luarea dispositiuniloru necesarie pentru infientiarea agenturiloru comunali, si totuodata s'a luatu initiatiua pentru crearea unui fondu pentru ajutorarea teneriloru romani meseriasí dein despart. resp. (Nr. prot. 132, 1873.)

Se iea spre placuta scientia.

§ 78. Directiunea despart. cerc. alu Fagarasiului (II.) aterne procesulu verbale alu adunarei gen. cercuali tienute la Zernesci in 18. Maiu a. c. si procesulu verbale alu siedintiei subcomitetului dein 30. Iuniu a. c.

Dein procesulu verbale alu adunarei gen. cercuali, intre altele, resulta urmatoriele lucrari:

a) Cà adunarea amentita a facutu dispositiuni pentru infientiarea agenturiloru comunali in cerculu Branului p. III. si V.

b) Cà s'au acceptatu introducerea discului in basericele romane dein cerculu Branului in favórea fondului asoc. p. IV.

c) Cà s'a luatu conclusiunea, cá se se lucre intr'acolo, cá se se prenumere la fói'a asoc. si comunele romane dein Transilvani'a, si comitetulu centrale se dispuna a se tramete câte unu ecemplariu dein fói'a asoc. gratis pentru scólele romane provideute cu bibliotecí p. VI.

d) Cà la desu-numit'a adunare s'au tienutu disertatiuni si declamatiuni: dn. A. Densusianu a dissertatu despre: „Reuniuni“; dn. I. Turcea a declamatu

poesi'a: „Sentinell'a romana“ de Alecsandri; dn. Nic. Densusianu a dissertatu despre: „Insemnatatea industriei si a comericiului“; in fine, dn. Teodoru Popu a declamatu poesi'a: „Spinulu,“ productu propriu p. VII.

e) Cà cu ocasiunea acelei adunari a incursu pre sém'a asoc. si a fondului academiei, sum'a de 418 fr. 10 cr. parte in bani gata, parte in actiuni publice p. VIII. (Acésta suma inca nu s'a tramesu incóce). (Nr. prot. ag. 147, 1873.)

Lucrarile coprense in amentitele procese verbali, se ieu in generalu spre placuta scientia; ér cu privire la punct. c. d. si e, se decide a se rescrie directiunei despartimentului resp., cumu-cà comitetulu si pàna acumu la cererea espresa si dupa impregiurari, a dispusu a se tramete fói'a asoc. gratis pentru acele scóle romane, care suntu provideute cu bibliotecí. Domnii disertatori (lit. d) se se recerce a'si tramete disertatiunile sale spre publicare in fói'a asociat; ér banii incursi (de sub e) se se administreze la cass'a asoc.

§ 79. Domnulu Ioane cav. de Puscariu, sub datulu 27. Iuniu a. c. cu privire la charthiele comitetului dein 3. Septembre 1872. Nr. 230 si 10. Iuniu 1873. Nr. 129. relativu la Albulu elaboratu de domni'a sa, rescrie: cumu-cà isi susutiene si acumu ofertulu facutu asociatiunei in 1862. Doresce numai cá asociatiunea se se dechiare mai antaiu asupr'a acceptabilitatiei acelu ofertu, cu apromiterea spriginului posibile pentru completarea operatului. (Nr. prot. ag. 137, 1873.)

Se decide, cá susu amentitulu domnu auctoriu se se pótsca a'si tramete càtu mai curendu incóce operatulu seu de mare importantia pentru istori'a nationala, cá astfeliu acestu comitetu se aiba dorit'a ocasiune, de alu poté recomandá prosimei adunari generale, spre acceptare, si respective spriginire cu totu succursulu posibile.

§ 80. Secret. II. presentéza doue documente, despre pretiulu protocóloru dela confluxulu univertitateri sasesci procurate pre sém'a biblioteciei asociatiunei. Pretiulu aceloru protocóle, pre anii 186 $\frac{1}{2}$, 1863, 186 $\frac{5}{6}$, 186 $\frac{7}{8}$ si 1868 face cu totulu 2 fr. 85 cr. v. a.

• Se decide a se asemná la cass'a asociatiunei, esolvirea pretiului obvenitoriu de 2 fr. 85 cr. v. a. si anume, dein sum'a preliminarata de adunarea gen. pre sém'a biblioteciei asoc.

§ 81. Se presentéza documentele despre progresulu facutu in studia pre semestrulu II. 187 $\frac{2}{3}$ dein partea stipendiatiloru asoc. Ioane Pamfilie, scolariu in a V. classa la scól'a reale dein Sibiuu, si Marcu Munteanu, scolariu in I. classa la scól'a reala, totu dein Sibiuu. (Nr. prot. 150, 1873.)

Spre scientia.

§ 82. In fine, la propunerea secret. alu II. se alegu doue comisiuni: un'a pentru proiectarea bugetului preliminaru pre anulu asoc. 187 $\frac{3}{4}$; alt'a pentru

censurarea computului cassei si a cancelariei asociatiunii.

De membrii ai comisiunii bugetarie se alegu domnii: Bar. Ursu, dr. I. Nemesiu si I. Cretiu; ér pentru comisiunea censuratória se alegu domnii: I. Tulbasiu, P. Rosc'a si dr. Dem. Racuciu.

Dupa aceste, presidiulu róga pre acele comisiuni esmise dein comitetu, care inca n'au relationatu asupra obiecteloru primite spre opinare, a veni cu lucrarile gat'a la siedinti'a venitória.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede Domniloru: Bar. Ursu, Manu si Tulbasiu.

Sibiiu datulu cá mai susu.

Iacobu Bologna,
vicepres.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu, Sibiiu 10. Iuliu 1873.
Ursu. Tulbasiu. Manu.

Nr. 166—1873.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a extraordinaria a comitet. asoc. trans. tienute in 18. Iuliu c. n. 1873 sub presidiulu dlui consiliariu gubern. pens. P. Dunc'a, fiendu de facia domnii membrii E. Macellariu, Bar. Ursu, P. Manu, I. Hanni'a, I. Tulbasiu, Vis. Romanu, Z. Boiu, I. V. Rusu, Const. Stezariu, dr. I. Nemesiu, dr. Dem. Racuciu si I. Cretiu.

§ 83. Secret. II. dà cetire unei charthii a presidiului comisiunii sanitarie dein Dev'a de datulu 14. Iuliu a. c., prin carea acelu presidiu, dupace arata, cá atátu in Dev'a, cátu si in giuru, a eruptu choler'a in gradu mare, si cá facia cu tóte mesurile sanitarie, luate cu cea mai mare energia, nu este sperare cá acelu morbu se se póta mulcomi pàna in 11. Augustu a. c. diu'a defipta pentru adunarea generale a asociatiunii trans.; avendu in vedere urmarile daunóse sanetatiei si benelui publicu, opinéza, cá tienerea adunarei gen. se se amane pàna pre lun'a lui Octobre a. c. (Nr. prot. ag. 182, 1873.)

Comitetulu luandu in considerare motivele aduse de presidiulu comisiunii sanitarie, decide cu unanimitate, cá tienerea adunarei gen. a asoc. trans., se se amane deocamdata pre tempu nedeterminatu; totuodata se se incunoscienteze despre acésta atátu comitetulu arangiatoriu pentru primirea membriloru asoc. pre calea directiunii despartimentului resp., cátu si publiculu romanu, pre calea diuarielor natiuñali.

Comitetulu arangiatoriu se se recerce a informá la tempulu seu pre acestu comitetu, despre terminulu mai oportunu, — pre candu delaturanduse pericolulu morbului indigitatu, — s'ar poté tiené adunarea gen., totu in opidulu Dev'a.

Sibiiu datulu cá mai susu.

In absentia dlui vicepres.

P. Dunc'a.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu, Sibiiu 19. Iuliu 1873.
Ursu. Tulbasiu. Manu.

Ad Nr. 155—1873.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. trans. pre tempulu dela siedinti'a lunaria a comitetului asoc. dein 10. Iuniu pàna la siedinti'a aceleia dein 8. Iuliu a. c.

1. Dela dn. inspectoriu domnale in Cricau, Greg. Mezei tacs'a de membru ord. pre 187²/₃ 5 fr.

2. Dela Rev. dn. canonicu in Gherl'a, Stef. Biltiu tacs'a de membru ord. restante pre anii 187¹/₂, 187²/₃, 187³/₄ 15 fr.

3. Dela dn. consil. aulicu pens. Iacobu Bolog'a tacs'a de membru ord. pre 187²/₃ 5 fr.

4. Dela dn. advocatu in Debsiu, Gavrielu Manu tacs'a de membru ord. pre 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fr.

5. Dela dn. inspectoriu scol. II. Michailu Bohatielu tacs'a de membru ord. pre 187¹/₂ 5 fr.

6. Dela dn. jude regiu Petru Rosc'a tacs'a de membru ord. pre 187²/₃ 5 fr.

7. Dela dn. jude cerc. regescu in Seliste, Ioane Maximu tacs'a de membru ord. pre anii 187¹/₂, 187²/₃ si 187³/₄ 15 fr. Sibiiu 8. Iuliu 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Ad Nr. 155—1873.

Contribuiri la fondulu academiei rom. de drepturi,

pre tempulu dela 10. Iuniu pàna in 8. Iuliu a. c.

I. Prin zelulu si staruinti'a domnului jude cerc. in Mocodu, Tom'a Hontila, s'au colectatu in cerculu Zagr'a distr. Nasedululu urmatóriele contribuiri si oferte, (traiese incóce prin dn. redactóre Iac. Muresianu), si anume:

Dela domnii: Tom'a Hontila, jude cerc. in Mocodu 4 fr. 61 cr. — Basiliu Verticu, c. r. accesistu in Mocodu 50 cr. — Stefanu Puica, notariu cerc. in Mocodu 50 cr. — Damianu Muresianu, agronomu in Mocodu 20 cr. — Costanu Cornea, agronomu in Mocodu 14 cr. — Domide Seridonu, agron. in Mocodu 20 cr. — Dumitru Craciunu, agron. in Mocodu 10 cr. — Iac. Ursu, agron. in Mocodu 15 cr. — Alecsiu Iadosia, agron. in Mocodu 10 cr. — Alecsiu Bulbucu, invetiat. in Mocodu 20 cr. — Christina Iftene, socia de primu locotenente 24 cr. — Gavr. Gavrilasiu, notariu cerc. in Zagr'a 1 fr. 50 cr. — Romanu Popu, invetiat. in Zagr'a 1 fr. — Ioane Draganu, invetiat. in Zagr'a 1 fr. — Macedonu Maniu, invetiat. in Zagr'a 1 fr. — Gavriela Corbulu, invet. confes. in Zagr'a 50 cr. — Ioane Sineliu, primariu com. in Zagr'a 50 cr. — Sim. Sinveliu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Iacobu Dimbulu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Gavriela Bitia, agron. in Zagr'a 25 cr. — Tanase Tursianu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Gavriela Bobolu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Filipu Ilie, agron. in Zagr'a 25 cr. — Maftciu Onisioru, agron. in Zagr'a 25 cr. — Gavriela Maniu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Iordache Lichaciu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Teod. Tursianu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Luca Draganu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Vasilie Onisioru, agron. in Zagr'a 25 cr. — Nechita Motiu, agron. in Zagr'a 20 cr. — Nicolae Neamtiu, agron. in Zagr'a 10 cr. — Petru Bosiot'a, agron. in Zagr'a 10 cr. — Isidoru Hostea, agron. in Zagr'a 15 cr. — Stefanu Nemesiu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Andreiu Sinveliu, agron. in Zagr'a 25 cr. — Gavriela Vaid'a, collectoriu in Poieni 50 cr. — Bartolomeiu Bunculetiu, vigile silvan. in Poieni 10 cr. — Gavriela Popu, agron. in Poieni 25 cr. — Leone Briciu, agron. in Poieni 10 cr. — Echimu Dudeu, agron. in Poieni 10 cr. — Domede Dudeu, agron. in Poieni 10 cr. — Stefanu Sinveliu, agron. in Poieni 16 cr. — Pantilimonu Dudeu, agron. in Poieni 15 cr. — Marinc'a Dudeu, agron. in Poieni 10 cr. — Ioanu Recila, agron. in Poieni 10 cr.

(Va urma.)